

Plantera hopp och ta sikte på ljusare tider

NYA WERMLANDS-TIDNINGEN

TISDAG 13 OKTOBER 2020 • VECKA 42 • PRIS: 25 KR

KULTUR • D2 • S24

Vildhjärta
visar vägen till
det hållbara

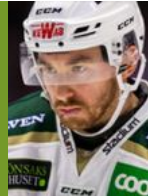

NÖJE • D2 • S25

Kultur- och idrotts-
arrangörer nära
smärtgränsen

SPORT • D2 • S26

Besviken
Blum: "Det
svider"

"En tuff period framför oss"

CORONAVIRUSET. Pandemin har verkligen gjort sig bittert påmind i Värmland under oktober. Antalet fall har ökat, ett nytt dödsfall har rapporterats och en patient med covid-19 ligger återigen inne på iva för

första gången på länge. Och smittskyddsexperten Olle Wik tror att det kan bli tuffare i höst.

– Risken är att vi får en ny topp, men jag tror att vi kommer få en liten topp – i bästa fall, säger han. **D1 • S4**

SÄFFLE. **Generationsskifte i jaktlaget**

■ Det är första året Joakim Fransson tagit över som jaktledare efter farfar Lars Fransson. Tillsammans med hundföraren Anders Källback och hans son Isak ger de sig av på första passet på måndagsmorgonen. Vädret är optimalt och förväntan hög att få en god jakt. **D1 • S6-7**

FOTO: LISA OLAISSON

KARLSTAD • D1 • S7

**Rånoffer
har häktats
för grovt
våldsbrott**

CORONAVIRUSET • D1 • S4

**Nya corona-
fall på skolor**

NYHETER • D2 • S40

**Mat för
plånboken
och klimatet**

FOTO: HELENA KARLSSON

KARLSTAD • D1 • S20

**P-beslut vid
moskén har
överklagats**

NYHETER • D1 • S5

**TNE invigd
och öppnad**

KARLSTAD • D1 • S12

**Kan få nät för
fjärrkyla**

VÅDER • D2 • S36

Omkring halvklart.
8–10 grader.

SEAT

Nya SEAT
Leon
e-Hybrid

Sportstourer 1.4 e-Hybrid 204 hk DSG

Privatleasing fr. **3 695kr/mån**

Pris fr. **339.900,-**

Fr service & 500mil eller 36mån

Räckvidd på el upp till 63 km.

Försäkring, service & leasing på samlad faktura.

Laddbox till reducerat pris.

Installation & box fr. **4.475,- netto** [Ord.pris 17900,-]. ****

SEAT TROGNET
3 ÅRS GARANTI
PÅ MOTORKÄRNET
OCH LEDBÅN

SEAT och bilen kan vara registrerade. *Gäller vid finansiering via SEAT Financial Services. Fr service i 3 år 3.000 mil, reservdelar och reparationer i 3 år 5.000 mil eller 100 000 km. Bränsleförbrukning 14,1/10,2 km, CO2 127 g/km. Elåterbrukning 64 kWh/mån. Räckvidd på el 63 km. Högst tillåtet vikt: 2 000 kg. Provtidning: 30 dagar. SEAT finansiering är en kreditförordning. SEAT och bilen kan vara registrerade. **Gäller vid finansiering via SEAT Financial Services. Fr service i 3 år 3.000 mil, reservdelar och reparationer i 3 år 5.000 mil eller 100 000 km. Bränsleförbrukning 14,1/10,2 km, CO2 127 g/km. Elåterbrukning 64 kWh/mån. Räckvidd på el 63 km. Högst tillåtet vikt: 2 000 kg. Provtidning: 30 dagar. SEAT finansiering är en kreditförordning. ***Gäller vid finansiering via SEAT Financial Services. Fr service i 3 år 3.000 mil, reservdelar och reparationer i 3 år 5.000 mil eller 100 000 km. Bränsleförbrukning 14,1/10,2 km, CO2 127 g/km. Elåterbrukning 64 kWh/mån. Räckvidd på el 63 km. Högst tillåtet vikt: 2 000 kg. Provtidning: 30 dagar. SEAT finansiering är en kreditförordning. ****Gäller vid finansiering via SEAT Financial Services. Fr service i 3 år 3.000 mil, reservdelar och reparationer i 3 år 5.000 mil eller 100 000 km. Bränsleförbrukning 14,1/10,2 km, CO2 127 g/km. Elåterbrukning 64 kWh/mån. Räckvidd på el 63 km. Högst tillåtet vikt: 2 000 kg. Provtidning: 30 dagar. SEAT finansiering är en kreditförordning.

Lecab Bil, Adress: Hagalundsvägen 30
Tel: 010-470 07 00 Öppettider: 09-18

Lecab
Välkommen!

Hus & Hem

Höststäda inför besöken på tomten

SOVPLATS. Var inte så noggrann när du höststädar i din trädgård, tipsar många trädgårdsexperten. Låt i stället löv, grenar och liknande stanna

kvar på tomten. Räfsa bara ihop det. Tids nog kan det bli ett övervintringsställe för igelkottar och andra vilda varelser. Vill det sig väl stannar djuren

kvar hos dig och i framtiden kan du vara säker på att de kommer att kalasa på sniglar, maskar, insekter och annat gott från trädgårdens smörgåsbord. (TT)

Igelkottar hittar bo bland olika skrymslen – kanske på din tomt.

FOTO: GYDA NESJE

TRÄDGÅRD. Nu ska vårlökarna i jorden

Plantera hopp och ta sikte på ljusare tider

■ Peta ned i jorden nu och njut av färgprakten till våren.

– De flesta lökar behöver åtta veckor i tjälfri jord för att rota sig, säger Andreas Graveleij.

Så här års är det lätt att det stora vemodet rullar in hos alla trädgårdsentusiaster. Naturen byter om till höstskrud och mycket av sysslorna handlar om förberedelser inför vintern.

Att plantera vårlökar är ett perfekt sätt att hantera höst-bluesen. Att se ljuset i mörkret.

– Det är så värdefullt. Man blir alltid superglad när snödroppar, scilla och hyacinter dyker upp efter en lång vinter, säger Andreas Graveleij.

Han är trädgårdsmästare och blomsterdekoratör och skriver regelbundet för tidningen Allt om trädgård. Tillsammans med maken, trädgårdsprofilen André Strömquist, driver han trädgårdsbutiken Kniva Trädgård i den gamla lanthandeln i byn Kniva utanför Falun.

– Vi bor precis i utkanten av zon 5. Trädgården ligger i en söderslutning, vilket är tacksamt. Däremot är marken väldigt stenig, säger Andreas Graveleij.

Olika klimat

Sverige är som bekant ett avlångt land. I Skåne går det att peta ned lökar långt in på senhösten. I norr kan det redan vara i grevens tid. Att det blir kyligt med frostnätter gör absolut ingenting, men innan tjälen kopplar greppet bör löken ha fått komma igång en aning.

Själv har Andreas inte hunnit plantera några ägna ännu. På senare tid har det blivit vanligare att köpa lökar i lösvikt.

– Jag gillar det! Det gör att man kan komponera ihop en personlig blandning och välja fyra eller tio av samma sort. Att se, klämma

Trädgårdsmästaren Andreas Graveleij älskar vårlökar. "Man blir alltid superglad när snödroppar, scilla och hyacinter dyker upp efter en lång vinter", säger han.

FOTO: ANDRÉ STRÖMQUIST

och känna på lökarna ger en annan känsla och man ser också att de inte är mögliga eller har skador, säger Andreas.

Lättskötta

Det är enkelt att lyckas med lökväxter. De passar både i rabatt, gräsmatta och i kruka. En tumregel är att gräva ned dem två till tre gånger djupare än lökens storlek med spetsen uppåt.

– Vill du kan du tillsätta lite benmjöl i gropen som extra näring när löken vaknar.

Det är fint när gräsmattan är översådd av blommor om våren och det kan vara smart att välja tidiga, lite mindre sorter. Krokus, blåstjärna, vintergäck och porslinshyacint hinner blomma färdigt och vissna innan det är dags att klippa gräset första gången.

Plantera dem i oregelbundna grupper så ser det mer naturligt ut.

Till rabatten försöker den ambitiösa färgmatcha befintliga perenner med tulpansorterna. Arbeta med kontraster eller ton i ton. Skir limegrön grönska gör sig bra mot både mörka bordeauxnyanser och vitt.

Nyttväxter

Vårlökar är både vackra och nyttiga. Förutom att färgprakten lyser

upp tillvaron efter vintern, förser de tidiga blommorna bin och andra pollinatörer med mat under en annars kritisk period.

– De flesta lökväxter, som tulpaner, allium och narcisser trivs bäst i soliga lägen, i alla fall om man vill att de ska blomma år efter år.

Det går visserligen att plantera dem skuggigt – alla komponenter för att det ska bli en blomma finns lagrade i löken. Nästan oavsett förhållanden kommer den.

– Första året brukar gå bra. Men på sikt krävs det sol och näring.

När blomningen är över behöver växten stå kvar och vissna ned för att tillgodogöra sig näringen från solen. Får den "bakas", som det kallas, bildar den en ny lök som blommar nästa år.

– Tulpaner hör till dem som vill ha en rejäl värmebakning under viloperioden.

Tycker man att det blir för risigt och trist i rabatten kan man ta en grep och försiktigt gräva upp och förvara dem varmt och torrt. Sedan gräver man ned dem igen till hösten.

Komma igen

Är jorden väldränerad och näringsrik kommer tulpaner, narcisser, hyacinter och andra lökväxter att blomma många år.

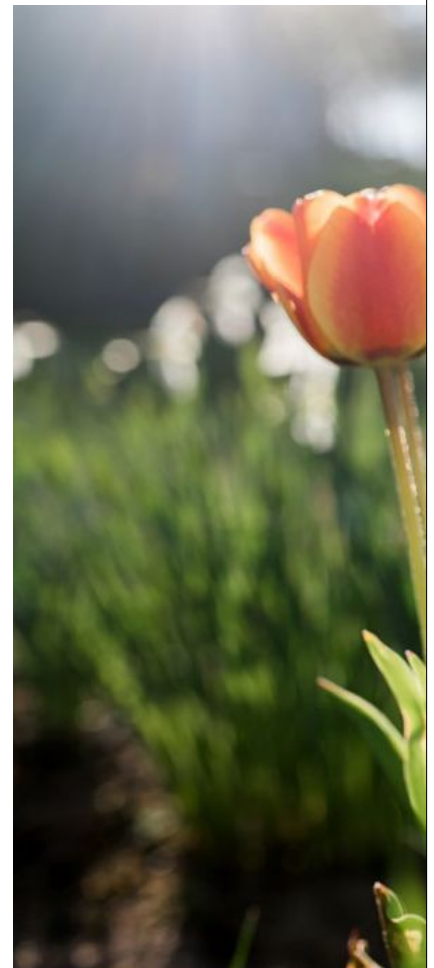
– Ett bra knep är att knipsa bort fröställningarna som bildas när de har blommat ut. Då blir det mer näring till löken, säger Andreas

En del torkade fröställningar är så pass vackra att de kan plockas in som dekoration. Hit hör allium som bildar pampiga bollar.

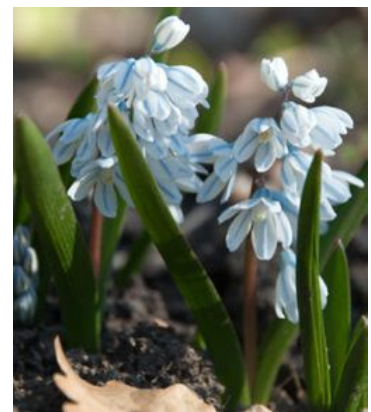
– De är jättefina att torka och spara. En del sorter får gigantiska bollar. Någon gång har jag sprejat kloten med guld- och glitterfärg och haft som julpyrdnad i en vas.

Lökväxter är med andra ord användbara året om. Så se till att peta ned lite hopp i jorden.

Lisa Wallström

Plantera dina vårlökar nu och njut av tulpaner och narcisser när

Små lökar som porslinshyacint passar bra att trycka ned i gräsmattan. De späda blommorna gör bina glada om våren.

FOTO: SHUTTERSTOCK

MÅNDAG: HÄLSA & LIVSSTIL • TISDAG: HUS & HEM •
ONSDAG: KONSUMENT • TORSDAG: MAT & DRYCK • FREDAG: FREDAG

Skörda pumpan allt eftersom

TRÄDGÅRD. Pumpor kan sköras från slutet av augusti till och med oktober i den takt de mognar, det vill säga får den färgen de ska

ha enligt sortegenskaperna. Ska din frukt inte ätas utan användas till halloween, som infaller den 31 oktober, kan den vara kvar i rabatten.

Om frosten hotar, plocka pumporna och förvara dem svaltt och torrt. Detsamma gäller om dina pumpor ska hamna på middagsbordet.

Lufttorka inomhus, enligt Runåbergs fröer. Idealet är ett luftigt utrymme med en temperatur på mellan 25 och 32 grader i cirka tio dagar. (TT)

Vissa pumpor blir stora och väger så mycket som 50 kilo.

FOTO: DANNY LAWSON

vårlyuset återvänder.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Pigga upp trädgårdens höstgöromål och plantera lite vårlökar.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Det finns ett stort utbud av spännande lökväxter. Som den "svarta" tulpanen 'Queen of Night'. Det är en senblommande purpurfärgad tulpan som blir ungefär 60 centimeter hög och blommar från maj.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Tips mot rådjuren

Rådjur gillar inte råull. FOTO: TT

Över hela landet för trädgårdsälskare en ständig kamp mot rådjuren. Om våren är de extra besvärliga och äter ibland upp varenda tulpanknopp. Men Andreas Gravelij har tips:

"För oss fungerar råull bra. Vi tar den nyklippta ullen och virar runt pinnar som vi sätter ut lite här och var i rabatterna. Det har hållit rådjuren borta och gjort att vi har kunnat njuta av våra vårlökar. Det finns också en sprej att köpa, där den verksamma ingrediensen är ullfett."

Andreas personliga favoriter

Tulipa turkestanica.

FOTO: SHUTTERSTOCK

"Visst är det lätt att lockas av maffiga färger och spännande utseenden, men faktum är att jag är allra mest förtjust i två mindre varianter, Tulipa turkestanica och Tulipa tarda. De är otroligt vackra tulpaner, som blommar tidigt i april med, blekgula till vita, lite skira blommor. De doftar och blommar år efter år."

Från tulpan till vitlök

Lökväxter odlas både som prydnad, krydda och mat. Som blomma finns de i alla möjliga former och storlekar. Löken har tjocka blad som den samlar näringen i.

Efter blomning vissnar bladen, men själva löken överlever under jord. Det gör att den snabbt tar fart och börjar växa igen när våren och värmen kommer. Eftersom de har en näringsreserv lagrad kan de blomma tidigt om våren.

Andra växter måste oftast producera gröna löv först för att samla in solenergi via fotosyntes för att så småningom blomma.

Många tidiga vårblommor är lök- och knölväxter, som snödroppar, vårlök och krokus.

Källor: Trädgårdsväxter.com, Allt om trädgård.